הדוכס ולדימיר והגיבורים הענקים

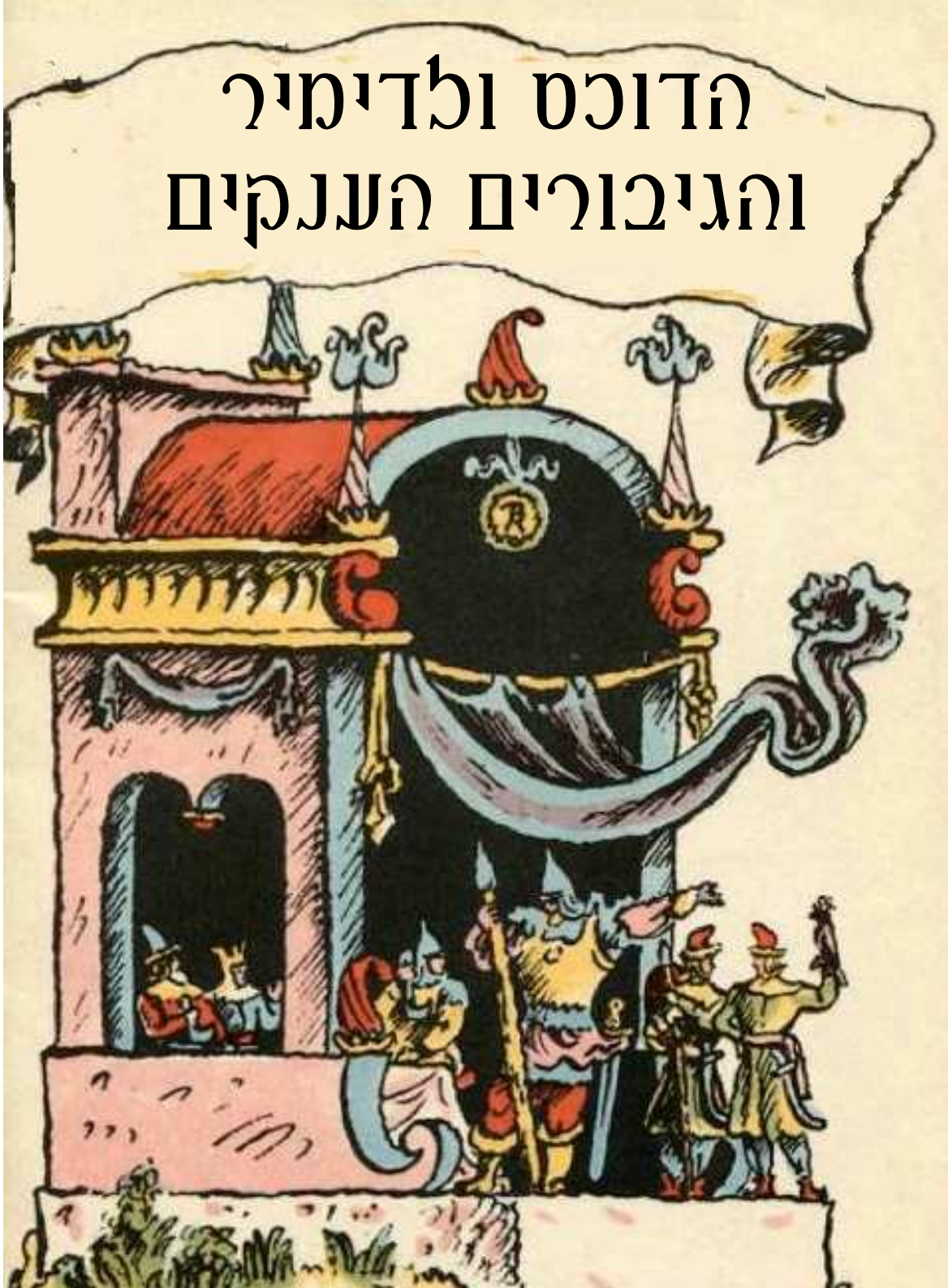

הדוכס ולדימיר הגדול שלט בשנים 980 - 1015 על האזור "רוסיה קייבית" שהשתרע מהים הבלטי בצפון ועד הים השחור בדרום. אגדות עם ובלדות רוסיות מספרות על גיבורים – ענקים ששירתו אותו במשימותיו.

צייר וו.קונשביץ
סיפרה לילדים
פ.קולפקובה

הריפוי של איליה מירומץ

בעיר מירום חי איכר איוון טימופייביץ. הוא חי טוב, ביתו היה יפה ומלא כל טוב. רק צרה אחת הטרידה את איוון – בנו האהוב, איליה, לא יכול היה ללכת. מילדותו רגליים שלו לא היו תקינות. כל הזמן ישב איליה על התנור בחדר ההורים, והוא כבר בן שלוש-עשרה. יום אחד יצאו ההורים לעבודה בשדה. ובינתיים בחלון הבית הופיעו שלושה קבצנים זקנים, נכים. הם ביקשו מאיליה:

"תן לנו, ילד, נדבה כלשהי, תשקה אותנו בקצת בירה."

איליה הזמין אותם הביתה ואמר:

"ברצון הייתי נותן לכם נדבה ומשקה, כי כאן בבית הכל בשפע. אך תראו - אני יושב כאן על התנור ולא יכול לנוע!"

שלוש פעמים ביקשו הנכים הנודדים, וכך גם ענה להם איליה שלוש פעמים.

"אבל אולי תנסה, איליה, לרדת

מהתנור" אמרו הקבצנים.

איליה התמתח, הוריד את רגליו מהתנור, עמד עליהן - וראו פלא! הרגליים הלכו בחדר, כאילו איליה מעולם לא היה נכה.

איליה הלך מהר לחדר שני, הביא כסף, נתן לזקנים. ואלה לקחו את הנדבה וביקשו:
"עכשיו תביא לנו, איליה, בירה מתוקה לשתות."
מלא שמחה שהבריא ירד איליה למרתף, מזג קערת בירה מתוקה והעמיד לפני הקבצנים. הקבצנים שתו ואחר כך אמרו:
"שתה מה שנשאר בקערה, ותביא לנו עוד אחת."
גם מהקערה השנייה הם שתו ואיליה שתה את השארית. ואז הרגיש שהוא בריא וחזק כמו גיבור, בעל כוחות אדירים. אמרו לו הנכים:
"תבקש מאבא שיקנה לך סייח יפה. תשקה אותו במי הנהר, תאכיל אותו בחיטה מובחרת, תן לו לרוץ על עשב מלא טל. יגדל לך סוס אמין, חבר טוב שלך. תכין לך חנית כבדה, שריון של גיבורים, סכין מפלדה דמשקאית. תהיה גיבור עצום, איליה מירומץ. ואל תפחד מהאויבים שתפגוש בשדה. לא נועדת למות בקרב. ועכשיו לך לשדה וספר להורים מה קרה לך."
ושלושת הנכים הנודדים נעלמו כאילו נעשו בלתי נראים.
איליה אסף בבית אוכל ומשקה ורץ להביא להורים בשדה. שמחו ההורים ואמרו:
"סע, בנינו האהוב, מהשדה הזה לעיר קייב המהוללת. השתחווה עמוק לדוכס ולדוכסית, לחייל הרוסי, לגיבורים-חברים. התנהג בכבוד לכולם."
איליה עשה כל מה שאמרו לו הנכים. הוא גידל לו סוס אמין, השיג שריון ונשק. הוא נעשה לגיבור-ענק ויצא

לשרת את הדוכס ולדימיר.
בחיבה קיבל אותו ולדימיר הגדול, שליט רוסיה קייבית, והגיבורים החברים. הם בירכו אותו והכירו שהוא החזק ביותר, האמיץ ביותר, מכל הגיבורים-ענקים של אדמות קייב.

דוברין והדרקון

ביום חם אחד יצא הגיבור דוברין ניקיטיץ' לטיול ליד נהר פוצ'יי. לא רחוק משם, על הר סורוצ'ינסקה חי דרקון עז, חמדן. הדרקון שנא את דוברין כי הוא לא פעם דרס את הדרקוניושקים, הדרקונים הקטנים שלו, ולא פעם הציל אנשים רוסיים מנפילה בשבי של הדרקון, שנהג לחטוף אותם ולכלוא בתוך המערה שלו בהר.
לא פעם אמרה לדוברין אמו:
"תישמר, ילדי מחוף הנהר. על תרחץ בו. אם הדרקון ייתנפל עליך, איך תוכל להתגונן ללא נשק?"
דוברין זכר את האזהרות של אמא, אבל יום חם היה ולכן הוא הוריד את מעילו ונכנס למים.
והדרקון הופיע. הוא התרומם מעל הנהר והתגרה:
"ארצה, אנשוך את דוברין בשיניי הרעילות. ארצה, אתפוס את דוברין בשבי."
אך דוברין לא נבהל. הוא קפץ אל

החוף, תפס את הקסדה שלו שמשקלה כחמישים קילוגרם, והתחיל להכות לדרקון בראש! מיד נפלו מהראש השיניים הרעילות. התכופף דוברין אל

המעיל שלו והוציא משם סכין פלדת דמשקאית.
הדרקון האכזרי נבהל:
"אך תכה אותי, דוברין היקר! לא

אתעופף יותר מעל רוסיה, לא אתפוס יותר אנשים רוסיים לשבי! אבל אתה, אל תדרוס יותר את הדרקוניושקים שלי."
דוברין האמין לו. הסכים. עזב את הדרקון ונתן לו לעוף. והדרקון עף להר ונעלם.
דוברין חזר הביתה.
הגיע דוברין הביתה וראה שבעיר קייב עצב גדול.
"מה קרה. למה העצב הזה?" שאל דוברין.
אומרים לו תושבי קייב:
"להדוכס ולדימיר הייתה בת אחות אהובה, זאבאווה, בתו של פוטיאצ'ין. היא יצאה פעם לגן ירוק לטיול. ואז דרקון הופיע מעל קייב, תפס ולקח את הנסיכה למעורה שלו בהר!"
הלך דוברין אל הדוכס ולדימיר, ושם באולם עומדים לוחמים גיבורים וחושבים איך לשחרר את זאבאווה? את מי לשלוח? כולם מצביעים על דוברין. הוא יצליח טוב מכולם במעשה כזה.
דוברין עלה על סוסו הטוב ביותר. אמא

נתנה לו שוט משי קלוע.
"כשתגיע, בני, אל ההר סורוצ'ינסקה,

הכה חזק את הסוס שלך, שידרוס את הדרקניושקים."
דוברין דהר אל המעורה העמוקה של הדרקון. שם התחיל להכות את סוסו בשוט המשי. הסוס התחיל לדרוס בפרסותיו את הדרקניושקים שלפתח המערה. ואז הדרקון הגדול, העז,

החמדן יצא מול דוברין מהפתח.
"מה אתה עושה, דוברין? הרי הבטחת לא לדרוס את הדרקניושקים שלי?"
ענה לו דוברין:
"ואתה לא הבטחת לא לקחת יותר את אנשי רוסיה? למה חתפת את זאבאווה פוטיאצ'ינה? לא אסלח לך זאת!"
ואז התחיל מאבק גדול בין דוברין והדרקון. הם נאבקו שלושה ימים ושלושה לילות ועוד שלוש שעות. אך הדרקון לא החזיק מעמד. התעלף.
ודוברין הרג אותו.
ניכנס דוברין לתוך המערה והתחיל להוציא את השבויים לאור היום.
"תצאו, אנשי רוסיה" קרא "דוברין הרג את הדרקון!"
אחר כך ניכנס לעומק מערה לחפש את זאבאווה פוטיאצ'ינה, ולא יכול היה למצוא אותה. בסוף מצא אותה במערה העמוקה ביותר.
ואז עלה על סוסו הנהדר, הושיב את הנסיכה לפניו והוביל אותה כך לקייב, לסבא שלה, לדוכס ולאדימיר.
הדוכס ולדימיר יצא למרפסת, קיבל את דוברין בקידה עמוקה והודא לו.
"תודה לך דוברין. אתה יחידי מכל הגיבורים שלנו שיכולת למלא את המשימה החשובה הזאת!
והוא נתן לדוברין אוצר זהב ומעיל חגיגי.

איליה מירומץ וזמיר השודד

איליה מירומץ החליט לצאת לדרך לעיר קייב המפורסמת, אל הדוכס ולדימיר. הוא הגיע לעיר צרנוגורה והלאה לא ידע איך לנסוע. לא הכיר את הדרך מצרנוגורה לקייב. התחיל לשאול את האיכרים:
"איפה הדרך הקצרה ביותר לקייב?"
ענו לו האיכרים מצרנוגורה:
"בחור צעיר, הדרך לקייב קצרה, אך לא ניתן לנסוע בה. בדרך, ליד הנהר סמורודינה, על עץ אלון יושב זמיר השודד. הגנב הזה צועק בקול של חיה, ושורק כמו זמיר. מהצעקה שלו, מהשריקה שלו מתייבשים פרחים ועשבים, עצי היערות נשכבים על הארץ ואנשים נופלים כמו מתים. מוטב שתיסע לקייב בדרך עוקפת. נכון, היא יותר ארוכה אבל לא מסוכנת."
איליה לא רצה להישמע לעצות האיכרים ובחר בדרך הישרה.
זמיר השודד ישב על האלון ראה אותו עוד מרחוק. התחיל לצעוק כמו חיה, לשרוק כמו זמיר! מהצעקות שלו, מהשריקות שלו הסוס של איליה התחיל למעוד. הגיבור הכה אותו בשוט: "מה? אתה פוחד מצעקות, משריקות?"
ואיליה הוריד מיד את הקשת שלו, מתך את המיתר, שם חץ חד וירה בזמיר. החץ פגע בעינו של השודד. זמיר נפל מהאלון על האדמה. איליה מירומץ קשר אותו אל האוכף שלו ונסע הלאה.
הוא הגיע לעיר המפורסמת קייב, אל הדוכס ולדימיר. את הסוס עם זמיר

השאיר בחוץ ובעצמו עלה למרפסת.
הובילו אותו אל הדוכס לאולם הראשי.
השתחווה הגיבור לכל הנוכחים
וולדימיר התחיל לשאול אותו:
"מאין אתה, איש צעיר? מה שמך, מה שם אביך?"
ענה הגיבור:
"אני מעיר מירום, איליה, בן של איוון.
באתי הנה דרך העיר צרנוגורה, שליד הנהר סמורודינה."
השתומם הדוכס ולדימיר ואמר:
"אוי, אל תשקר איש צעיר! אף אחד לא עובר שם ברגל, לא רוכב שם על סוס.
גם זאב אפור לא ירוץ שם ועורב שחור לא יתעופף. הרי שם, ליד הנהר סמורודינה יושב על האלון זמיר השודד!"
ענה איליה מירומץ:

"זמיר השודד נמצא עכשיו בחצר שלך, דוכס. הוא קשור אל הסוס שלי."
הדוכס יצא החוצה, ואחריו יצאו המשרתים והאורחים. רואים – אכן,

זמיר השודד שוכב קשור על הסוס.
אמר לו איליה מירומץ:
"תשרוק בחצי קול כמו זמיר. תצעק בחצי קול כמו חיה."
ענה זמיר:
"תן לי קודם קנקן יין לשתות, אז אשרוק כמו זמיר, אצעק כמו חיה."
הוא שתה חצי דלי ואז שרק ואיך!!
כיפות נפלו מהמגדלים, תריסים של החלונות התנפצו ואנשים סביב נפלו כמו מתים. ולדימיר בעצמו כיסה את ראשו במעיל וברח מהמרפסת לעליית הגג.
ואיליה מירומיץ עלה שוב על הסוס היפה שלו, הוביל את זמיר לשדה פתוח, ושם כרת לו את ראשו.

איליה מירומץ והמלך קאלין

אנשים רעים וקנאים סיפרו לדוכס
ולדימיר שהגיבור הזקן איליה מירומץ
מתרברב ורוצה להחליף אותו.
כעס מאוד ולדימיר וציווה להכניס את

איליה לכלא תת-קרקעי, לבור עמוק.
איליה לא התנגד לדוכס. הוא נפרד
מבורושוק השעיר, הסוס החביב שלו,
והלך לכלא התת-קרקעי, הרטוב, הקר,
החשוך. היה לו שם רע ומר אך למזלו

בתו הצעירה של ולדימיר שלחה לו,
בהסתר ובלי ידיעת אבא, בגדים חמים,

כלי מיטה רכים ואוכל בשפע.
וכך חי הגיבור תחת האדמה.
ובקייב קרו צרות – קאלין מלך הטטרים
הודיע לולדימיר שהוא יגיע בקרוב
לקייב עם הצבא שלו, ורוצה שיפגשו
אותו בכל רחוב עם חביות שלמות של
יין מתוק,.
דוכס ולדימיר ביקש מקאלין זמן של

שלוש שנים ושלושה חודשים, כדי שיוכל להתכונן. וקאלין הסכים. אך כאשר הגיע המועד המוסכם הדוכס של קייב התחיל לדאוג:
"אין לנו כבר גיבור מהולל כמו איליה מירומץ! אין כבר מי יגן על המולדת! אין מי שיציל את קייב! למה קברתי את איליה בבור עמוק!"
אבל הנסיכה הצעירה אמרה לאבא:
"אבא, הוא חי, איליה מירומץ! הוא לא מת שם בבור!"
רץ ולדימיר אל הכלא התת-קרקעי ומצא את איליה חי, בריא, נעול, לבוש. מאוד שמח הדוכס, הוביל את איליה לחדריו מלא אור, התחיל לכבד אותו ולהתחנן לפניו:
"כלב קאלין המלך מתנפל על עיר קייב שלנו. איליה, תציל את המולדת. תצא נגד הצבא של האויב!"

איליה מירומץ התכונן לצאת לקרב. המשרת שלו שמר על הסוס החביב שלו. איליה דהר על סוסו לשדה פתוח. בשדה ראה הרבה צבא של הטטרים. ומצד שני ראה אוהלים בהירים. שם חיו חבריו, שנים-עשר גיבורים רוסיים. איליה התחיל לבקש מהם שיצאו יחד אתו אל מול המלך קאלין. ענה לו הגיבור סמסון סמוילוביץ:
"איננו רוצים לעזור לוולדימיר. הוא לא חוסך דבר מהבויארים, הלוחמים שלו, ולנו אין ממנו ולא כלום."
כמה שלא ביקש איליה מחבריו, אף אחד לא רצה להגן על הדוכס ולדימיר. חזר איליה לשדה לבדו.
אך המזל לא האיר לו פנים. הוא לחם ודרס אויבים, ובסוף הם לקחו אותו שבי. הטטרים הובילו אותו אל המלך קאלין.

קאלין פגש את איליה בחיבה. התחיל לשכנע אותו:
"איליה, אל תשרת את דוכס ולדימיר. תשרת אותי, המלך קאלין. אתן לך בגדים יקרים, אוצר זהב אתן לך בלי חשבון."
ענה לו איליה מירומץ:
"אין לי צורך במתנות היקרות שלך. לא אשרת אותך אלא את המולדת!"
ורצה ללכת. אך הטטרים החזיקו אותו, לא עזבו. אזי איליה תפס אחד מהטטרים והתחיל להכות בו באחרים, כאילו הוא מוט עץ. הוא פינה לעצמו דרך אל השדה, קפץ על הסוס שלו

ודהר. הייתה לו קשת טובה, חצים חדים. הוא ירה חץ אחד לכיוון שבו עמדו אוהלי הגיבורים, החברים שלו. הגיבורים ישנו באוהלים. החץ הגיע, ונפל על חזה של סמסון סמוילוביץ.
הגיבור התעורר מיד והעיר גם את האחרים:
"גיבורים רוסיים מהוללים, כנראה מצבו של איליה גרוע. חץ הגיע ממנו ואנו צריכים למהר כדי לעזור לו."
עלו הגיבורים על סוסיהם ומיהרו לעזור לאיליה מירומץ. יחד עם איליה יצאו כולם מול הצבא הטטרי. הכניעו את הצבא ולקחו שבי את המלך קאלין. רצו לכרות את ראשו אבל איליה אמר:
"נביא אותו לקייב. שולדימיר הדוכס יחליט על גורלו."
הביאו את קאלין לקייב, העיר המהוללת. קאלין ביקש מולדימיר:

"אל תכרות את ראשי! אשלם לך מסים לנצח."
ולדימיר הסכים.
הם השלימו ובכך הסתיימה האיבה.

פוטיק הגיבור

דוכס ולדימיר קרא לגיבורים שלו למסיבה גדולה. ובסוף המסיבה נתן להם משימות. שלח את איליה מירומץ להילחם עם אויבים. את דוברין ניקיטיץ שלח מעבר לים, להכניע שם עמים זרים. את מיכאיל פוטיק שלח למלך באכרמיי באכרמייביץ כדי לגבות ממנו מסים שהוא חייב לרוסיה. הגיבורים יצאו לכל הכיוונים

פוטיק הגיע לממלכת באכרמיי. הוא התעייף מהדרך הארוכה, הקים אוהל, קשר את סוסו, נשכב בדשא ונרדם. ולמלך באכרמיי הייתה בת, הנסיכה מריה, לבנה כמו ברבור. היא הציצה בחלון וראתה אוהל וסוס קשור אליו. מי זה יכול להיות? היא ביקשה את אביה שיסכים לה לצאת לשדה לטייל קצת.

"לכי, אבל קחי אתך אחות-מטפלת, כדי שלא תפלי לצרות" ענה באכרמיי.

אחות-מטפלת יצאה יחד עם הנסיכה לשדה אך הנערה התחילה לרוץ אל האוהל. לא ניתן היה להשיג אותה.

הסוס ראה את הנסיכה והתחיל לצהול. מהצהלה התעורר גיבור פוטיק.

הסתכל על הנסיכה מריה, לבנה כמו

ברבור, התחילו לשוחח, התאהבו. רצו להתחתן. ונדברו – עד המוות יאהבו זה את זה, וכשימות מי מהם, השני חי צריך לשבת לידו באדמה.
פוטיק הביא את הנערה לעיר קייב ישר לכנסיה. נישאו שם. אחר כך הלך פוטיק לדוכס ולדימיר. דוברין ואיליה היו שם כבר, סיפרו לדוכס איך מילאו את המשימות שלהם. אויבים השמידו בשדה, את העמים הזרים מעבר לים הכניעו. ומה יוכל לספר פוטיק? להגיד שמהממלכה של באכרמיי הביא לעצמו אישה? הרי לא לשם כך הוא נסע לשם!
"שיחקתי עם מלך באכרמיי בשחמט" מספר פוטיק "והרווחתי אצלו הרבה זהב. אלא שהעגלה נשברה בדרך והייתי צריך להטמין זמנית את הזהב בבור ליד הדרך."

הדוכס שלח אותו עם עגלה שלמה להביא את הזהב. לא הייתה לו ברירה, לפוטיק. הוא נסע חזרה לממלכה של באכרמיי. בא לאולמות ובירך את המלך.
"מי אתה, איש צעיר?" שאל באכרמיי.
"באתי מעיר קייב, כבוד המלך. שמעתי שאתה אלוף במשחק שחמט. הגעתי כדי לשחק אתך."
שמח באכרמיי וישב לשחק עם פוטיק. הם שיחקו שלוש פעמים. באכרמיי הפסיד הרבה זהב לפוטיק. ובזמן ששיחקו הגיע עורב שחור והתיישב בחלון. העורב דיבר בקול אנוש:
"צרה קרה בביתך, פוטיק, צרה גדולה. מתה אשתך מריה, הלבנה כמו ברבור!:
פוטיק קם על רגליו, קפץ דרך החלון, עלה על הסוס. בדהירה רכב לקייב. בא

וראה – העורב דיבר אמת. אשתו האהובה מתה. איזו צרה.
פוטיק קבר את אשתו וכפי שהוסכם ביניהם ירד לכוך תת-קרקעי ליד הקבר.
פתאום שמע שמישהו נכנס לכוך שלו.
ראה - זה דרקון עז ששאל:
"מי אתה, איש צעיר שיושב בכוך תחת האדמה? תכף אוכל אותך!"
פוטיק קפץ על רגליו, תפס את הדרקון והתחיל להכות אותו במוט ברזל.
הדרקון צעק:
"אל תכה אותי! אעשה מה שתגיד לי. כל דבר אעשה!"
אמר לו פוטיק:
"תביא לי מי חיים. אני רוצה להקים לחיים את מריה, לבנה כברבור. תעשה זאת מהר!"
הדרקון ביקש רק שלוש שעות זמן וזחל החוצה. חזר מהר והביא קנקן מי חיים.

פוטיק התיז מי חיים על מריה והיא

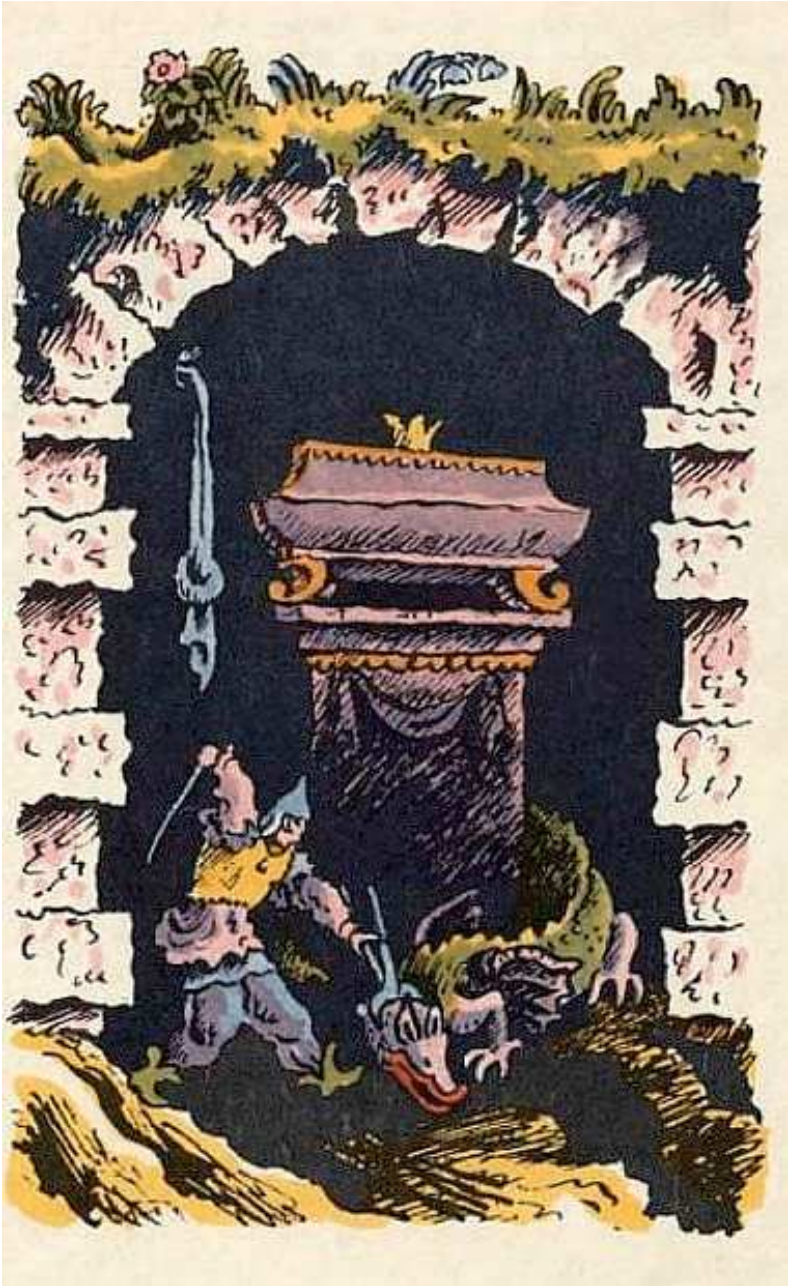

התחילה לזוז בארון המתים. התיז בשנית, והיא התרוממה וישבה. התיז בשלישית והיא קמה ממש לחיים.
ובינתיים דוברין ואיליה דאגו לחבר שלהם:
"מה קורה לפוטיק תחת האדמה? בוודאי קשה לו שם לשבת!"
הם לקחו אתי עץ חזקים, התחילו לחפור באדמה ומצאו את פוטיק ואשתו חיים, שמחים. יוצאים מהאדמה לאור העולם, לשמש.
איזה שמחה שררה בקייב!

איליה וסוויטוגור

איליה מירומץ הגיבור רכב בשדות.
הביט סביב וראה – לפניו רוכב
ענק-גיבור על סוס גדול. הסוס הולך
בשדה והגיבור שבאוכף ישן חזק.
איליה השיג אותו ואומר:
"האם אתה ישן באמת או רק מציג את
עצמך ישן?"
הגיבור שותק. רוכב, ישן. איליה
התרגז. הוא אחז באלת הפלדה שלו
והכה בגיבור. אך זה לא פתח אף רגע
את עיניו. איליה הכה אותו עוד פעם
ועוד, עד שידיו התחילו לכאוב. ובסוף
הגיבור התעורר, הביט סביב והתגרד:
"הו, כמה חזק עוקצים הזבובים
הרוסיים!"
הוא ראה את איליה, תפס אותו, שם
אותו לכיס ורכב הלאה. אלא שהסוס
שלו התחיל למעוד מהכובד.
הענק נזכר באיליה, הוציא אותו מהכיס
ושאל:
"מה אתך, אתה רוצה להיאבק אתי?"
ענה לו איליה מירומץ:
"איני רוצה להיאבק אתך. מוטב
שנתיידד."

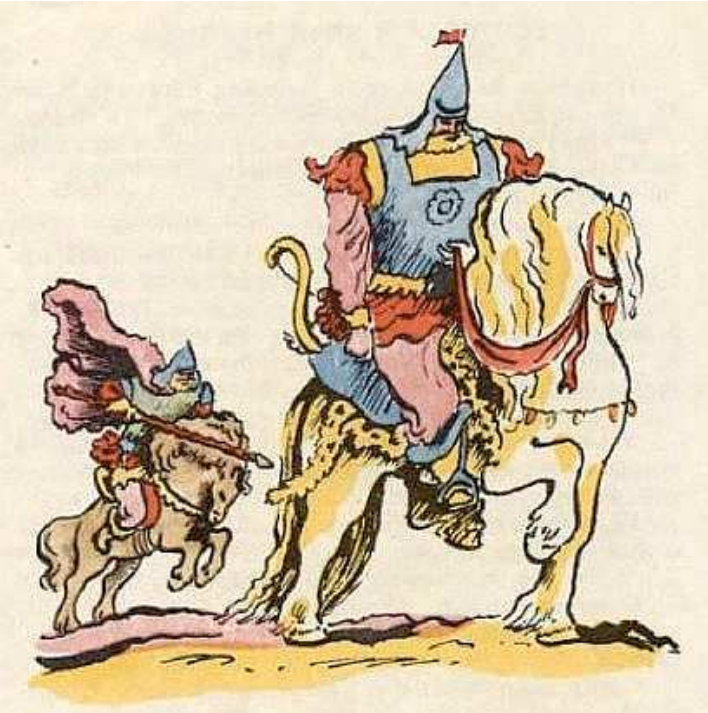

הענק-הגיבור הסכים. הם התיידדו - סוויטוגור גיבור-ענק ואיליה מירומץ. התיישבו, אכלו ביחד, סיפרו על עצמם זה לזה. המשיכו בדרכם ביחד.
הם הגיעו להר אלאונסקאיה, ורואים שם - איזה פלא. עומד על ההר ארון מתים ריק.
"מי נועד לשכב בארון הזה?" אומר סוויטוגור "אולי תשכב בו, איליה, תמדוד. אולי הוא בשבילך?"
איליה נשכב בארון, מדד אותו. אבל לא. ארון המתים לא מתאים לו. האורך גדול מדי, הרוחב רחב מדי.
אחריו נשכב בו סוויטוגור. והארון כאילו בנוי לפי מידתו.
"טוב, איליה, כסה אותי במכסה עץ אלון. אשכב בארון, אנוח."
איליה כיסה את חברו הטוב במכסה של הארון. סוויטוגור שכב זמן מה ואחר

כך ביקש:
"קשה לי לנשום כאן בארון המתים.
תפתח לי את המכסה, איליה."
איליה רצה להרים את המכסה ולא הצליח.
"תחתוך את המכסה בחרב" אמר סוויטוגור.
איליה נשמע לו והתחיל לחתוך בחרב את המכסה. אבל עם כל מכת החרב הופיע סביב הארון חישור ברזל. איליה ניסה לחתוך לרוחב, אבל אז לרוחב הארון הופיעו חישוקי ברזל.
סוויטוגור הבין שלא יוכל כבר לצאת לאור העולם. אמר:
"נראה כי הגיע סופי. התכופף מעלי, איליה. אנשוף עליך וכך יתווספו לך עוד כוחות."
"מספיק לי כבר כוחות משלי" ענה איליה "אם תוסיף לי עוד, אדמה לא תרצה לשאת אותי."
וכך נפרדו שני החברים. סוויטוגור נשאר שוכב בארון המתים של גיבורים. ואיליה נסע לרוסיה הקדושה, לספר בעיר קייב על הפלא שהתרחש על ההר אלאונסקאיה.